

İLK VE ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN BİLGİSAYAR TEKNOLOJİLERİ VE İNTERNET KULLANIM ALIŞKANLIKLARI VE EĞİTİM ARACI OLARAK BİLGİSAYARA KARŞI TUTUMLARI

Öğr. Gör. Ayşegül KINIK
İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Yrd. Doç Dr. Zelha ALTINKAYA
İstanbul Aydın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Hamide ERTEPINAR
İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Sınıf Öğretmenliği Bölümü

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; İlk ve Ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin bilgisayar teknolojileri ve internet kullanım alışkanlıklarını saptamak ve eğitim aracı olarak kullandıkları bilgisayara karşı tutumlarını ortaya koymaktır.

Araştırmanın çalışma grubu, İstanbul ili, Maltepe, Üsküdar ve Beylikdüzü ilçelerinde bulunan resmi ilköğretim ve ortaöğretim okulunda görev yapan farklı branşlardaki 329 öğretmenlerden oluşmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen, uzman görüşleri alındıktan sonra gerekli düzeltmeler yapılarak uygulanan kişisel bilgi, eğitim ortamında bilgisayar kullanımı, bilgisayar programları kullanımı, internet kullanımı ve bilgisayara karşı tutum bölümlerinden oluşan ölçek kullanılmıştır. Ölçekteki kişisel bilgiler ile ilgili bölüm toplam 13 madde, eğitim ortamında bilgisayar kullanımı ile ilgili bölüm toplam 25 madde, bilgisayar programları kullanımı ile ilgili bölüm toplam 17 madde, internet kullanımı ile ilgili bölüm toplam 6 madde, bilgisayara karşı tutum ile ilgili bölüm toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Bölümler, kişisel bilgiler hariç likert tipi ölçek formatında hazırlanmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin geçerliliği 0.85 bulunmuştur. Ölçek formunun uygulanmasıyla elde edilen veriler kodlanarak bilgisayara işlenmiş ve bazı istatistiksel tekniklerden yararlanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmenlerin bilgisayar kullanma alışkanlıkları, bilgisayara karşı tutum, teknoloji kullanımı, öğretimde bilgisayar kullanımı

1. GİRİŞ

Her geçen gün yeni bir teknolojik değişikle karşı karşıya kaldığımız günümüzde toplumun kalkınmasına, ilerlemesine ve bireyin gelişmesine yardım eden eğitim sistemini teknolojiden ayrı düşünmek mümkün değildir. Eğitimin temel amacı bireyde bilgi birikimi sağlayarak, bireye bu bilgiyi nasıl ve hangi biçimde kullanacağını göstermektir (Gerçek, Köseoğlu, Yılmaz & Soran, 2006). Teknolojinin eğitim sisteminde kullanılması kapsamında bilgisayarların da öğretim sürecine katkıları giderek artmakta ve bir bakıma öğretim teknolojisi bilgisayarın öğretme-öğrenme ortamlarında kullanımları ile eş anlamlı hale gelmiştir. Bu bağlamda, bilgisayar teknolojileri sadece öğrenme ve öğretimde kullanılacak araçlar değil, aynı zamanda bilgiyi bulma ve iletmede de kullanılan araçlardır (Akkoyunlu & Kurbanoglu, 2003).

Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (Fatih) Projesi

E-Dönüşüm Türkiye kapsamında üretilen ve ülkemizin bilgi toplumu olma sürecindeki eylemleri tanımlayan Bilgi Toplumu Stratejisi Belgesi, Kalkınma Planları, Millî Eğitim Bakanlığımız Stratejik Planı ve BT Politika Raporu'nda yer alan hedefler doğrultusunda 2013 yılı sonuna kadar dersliklere BT araçları sağlanarak, BT destekli öğretimin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Çağımızda okuma-yazma bilen, aritmetik bilgileri olan kişileri tanımlamakta kullanılan eğitimli insan tanımı değişmiştir. Bugün bilgi toplumunda eğitimli insan, kendisi ile ilgili gelişmeleri ve değişimleri takip edebilen, bunları hayatında uygulayan, sorgulayan, gelişime açık, bilgi ve iletişim teknolojilerini aktif olarak kullanabilen bir kişi anlamına gelmektedir (Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi, 2009).

Eğitimin Proje İçindeki Yeri ve Önemi

Teknoloji, bir okulda önemli bir değişime neden olmak için gereklidir, fakat tek başına yeterli değildir. Öğretmenin katılımı olmaksızın, öğrenciler mevcut teknolojiden kendi başlarına faydalanamazlar. Öğretmenler, eğitimde BT'nin etkili kullanımı için rehberlik yapma, öğrencilere yardım etme ve yol gösterme gibi rolleri etkin biçimde yerine getirmelidirler.

Günümüz dünyasında eleştirel düşünce, etkin problem çözme ve bilgisayar okuryazarlığı gibi yeterliliklere sahip olmadan diploma sahibi olmak bir anlam ifade etmemektedir. Bugünün ekonomileri daha hizmete yönelik, daha bilişim teknolojilerine dayalı ve bu nedenle daha çok bilgisayar becerisine sahip olmayı gerektirmektedir. Bilgisayar okuryazarı olmak artık çalışma hayatında başarının ön koşullarından biridir. Kaliteli bir eğitimin, gençleri bu tür becerilerle donatması gerekmektedir.

BT'nin okuldaki diğer önemli bir rolü kültürel, sosyal ve mesleki alanlarla ilgilidir. BT'nin kültürel, sosyal ve profesyonel rolleri, tüm paydaşlar (öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve veliler) için internet ve CD ortamlarında var olan çok miktarda bilgi kaynakları ve hizmetlerin etkili kullanımıyla yerine getirilmektedir.

İnternete bağlı bir okul, yerel olarak (örn. bir topluluk içinde), ulusal ve uluslararası düzeyde iletişim yönünden desteklenebilmektedir. Farklı ülkelerden öğrencileri ve öğretmenleri bir araya getiren eğitim projeleri; öğrencilerin ve öğretmenlerin ufuklarını, onların diğer kültürlerden insanlarla etkileşime girmelerine izin vererek, grup çalışmalarını ve sosyal etkileşimlerini teşvik ederek genişletebilirler (Temel Eğitim Programında Bilgi Teknolojisi Sınıflarının Etki Araştırması, Ankara, 2004).

Bilgisayar ağları öğretmenler için, dünyadaki okullardan akranlar arasında bağlar kuracak bir eğitim ortamı sağlar. Öğretmenler, aynı durumlarda meslektaşları ile kendi deneyimlerini, problemlerini ve ilgi duydukları konuları paylaşarak, daha fazla avantaj sağlayabilmektedirler. Öğretmenlere çalışma ortamlarında mesleki gelişimleri için internet üzerinden yürütülebilen hizmetiçi kurslar, yeni olanaklar sağlamaktadır.

Bilgisayar Destekli Öğretime Yönelik Öğretmen Yeterlilikleri

Öğretmenler, bilgisayarın öğretimde kullanmaları için bilgili kişilerden yardım alabilirler. Öğretmenlerin kendi aralarında takım çalışması yapmaları da gerekmektedir. Sınıf öğretmeni gerekli olan profesyoneller ile iletişim kurmalı ve çalışmalıdır. Bununla birlikte öğretmenin sesi hala en önemlidir çünkü öğrencinin ilköğretim eğitiminde birincil sorumludur. Öğrenci zamanının büyük bir çoğunluğunu öğretmenle geçirmektedir ve öğretmen öğrencinin nasıl ve neyi öğrendiğini gözlemlene pozisyonundadır. Sınıf öğretmeni bilgisayar destekli öğretim bilgisini sınıf materyalleri yürütmekte olan tek kişidir (Misch 1970).

Bilgisayar destekli öğretimde görev alacak öğretmenlerin eğitimi ve kazanacakları yeterlikler konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilmiş olan çeşitli araştırma ve uygulamalar incelendiğinde, bu konuda farklı görüş ve uygulamaların bulunduğu dikkati çekmektedir. Bilgisayar destekli öğretime yönelik öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde ülkelerin koşullarına göre değişen stratejiler uygulanmıştır (Köksal, 1988).

Öğretmenler, bilgisayar eğitimini ne zaman ve nasıl alacağını karar vermelidirler. Öğretmenlerin bilgisayar konusunda yeterliliklerinin açıklanması için hizmet öncesinden çok hizmet için eğitimde daha çok ilgilidir.

Amerika da iki eyalette bütün öğretmenlerin bilgisayar yeterliliği kazanması gereklidir. Çoğu eyalette lise mezunlarının bilgisayar yeterliliğini katılması gerekir (Ceri 1986).

Öğretmenlere ayrıca üniversiteler tarafından da eğitim verilmektedir. Öğretmene bu eğitim de ilk olarak bilgisayarı tanıtıcı derslerin verildiği daha sonra işletim sistemlerinin anlatıldığı, uygulama programlarından Microsoft Word, Excel ve Powerpoint'e yer verildiği ayrıca ağ kullanımı ile bilgilerin verilmekte. Bunların dışında sorun çözüme yardımcı olabileceği düşüncesi ile bazı programlama dilleri ve veri tabanı kavramları anlatılmaktadır (Şafak 1999).

Öğretmen, öğretim sisteminin temel bileşenlerinden biridir. Çünkü öğretmen öğretim sisteminin öteki bileşenlerini düzenler, yönetir ve denetler. Öğrenme ortamlarını saptar, toplumsal dokuyu

örgütler, öğretim donanımlarını seçer, öğretim yöntemlerini uygular ve sonuçları değerlendirir. Bilgisayarla birlikte öğretmen mekanik işlerden kurtulacaktır. Bilgisayarla 2000 yılının öğretmeni bilgi kaynağı olma ve aktarma durumundan kurtulacaktır. Artık o, öğrencileri bilginin kaynağına yönlendiren, gereksinimleri olan bilgiye ulaşmaları için gerekli olan becerileri kazanmalarını sağlayacak eğitim ortamını hazırlayan kişi olacaktır. Kısaca, bilgisayar ve yeni bilgi teknolojileri öğretmenin bilgi aktarma, amaçları saptama ve değerlendirme gibi rollerini elinden almaktadır. Diğer taraftan, öğretmene daima araştırma yapması olanak sağlayan bir sunmaktadır. Böylece, öğretmenin öğretim sistemini geliştirecek tasarımlar kurma görevini üstlenebilecektir (Gürol 1999).

BÖ sürecinde zamanla görüldüğü gibi, BÖP'lerin tasarımları ve BÖ etkinliği öğretmenlerin görevlerini ellerinden almamış, aksine onlara öğretim sürecinde yeni materyaller geliştirerek kullanmalarına ek olarak, öğrencilerin yeni materyaller geliştirmelerine yani yaratıcılıklarının artmasına yönelik, sınıfta öğrencileri yönetme işlevi vermiştir. Onların yeniden üretme ve yaratıcı olma becerilerinin gelişmesine yardımcı olmuştur.

Bu örneklerde görüleceği üzere, yeni teknolojiler, yani diğer bir deyimle WEB ile uzaktan öğrenme eğitim alanına girerek, üniversitelerin ve okulların etkilerini azaltmamış onlara zarar vermemiştir. Aksine bu kurumların öğretimsel performanslarını ve fonksiyonlarını artırmıştır. Fakat bu kurumların çalışma sınırlarını genişleterek öğrenmek isteyen ya da öğretim hizmeti almak isteyen bireylerle bağlantılarını ve iletişimlerini geliştirmelerini zorunlu kılmıştır (İpek 2002).

Öğretmen ve bilgisayara karşı tutum

Eğitim sistemlerine yenilikleri getirmede öğretmenin yenileşmesinin sağlanması, bir başka deyişle, yeniliğin öğretmence benimsenmesi önem taşımaktadır. Yeniliği öğretmenlere benimsetebilmek için onların yenilik konusunda durum ve düşüncelerinin bilinmesine ve bunların ışığında gerekli önlemlerin alınmasına gereksinim duyulmaktadır. Eğitimde standartlar, uygulayıcıların düşünce ve eylemleriyle gelişmektedir (Varış, 1985).

Buna göre, eğitimde bilgisayar uygulamalarının düzenli başlatılması ve belirli standartlara ulaşması için uygulayıcı durumda olan öğretmenlerin düşüncelerinin ve durumlarının dikkate alınması gerekmektedir.

Kısaca öğretmenleri yenileşme projelerinin planlama ve uygulama aşamalarında yenileşme sürecine katmak başarının ön koşulu kabul edilmektedir. Bunu sağlamakla, onların yenileşme projesine başlangıçta katılmaları ve bu projenin başarısı için olumlu tutum içine girmeleri sağlanmış olmaktadır. Bu yaklaşımın tersi bir uygulamada ise öğretmen grubu dışlanmış olmaktadır (Hızal, 1999).

Beklenti-Değer Teorisi yeniliklerin uyarlanması süreci içinde, beklenen davranış ve anlayışlar için ortaya çıkan bir teoridir (Wozney ve Diğerleri, 2006). Shepperd (1993) tarafından geliştirilen gruplar içinde üretkenlik modelini temel alarak, beklenti-değer teorisini öğretmenlerin öğretimlerinde, bilgisayar teknolojilerinin bütünleştirebilmesini içererek bir model oluşturulmuştur. Buna göre, böyle bir model ile öğretmenin bilgisayarı öğretimle bütünleştirme ve kullanma konusunda daha tutucu bir tavır içine girmesi sağlanabilir. Bu modele göre; yeniliklere, yeniliğin algılanan değeri yüksek olduğu ve başarı olasılığının yüksek aynı zamanda, eski uygulamanın maliyetinin yüksek olduğu durumlarda başlanılır. Yani, bir öğretmen yeni bir teknolojiyi kullanacaksa dersle olan ilişkisini, değerlerin yeniliklerini, beklenen başarıyı, kullanılabilirliğini, uygulayıcının parasal değerlerini göz önünde bulundurup kullanması gerekir (Wozney ve Diğerleri, 2006).

Kısaca öğretmenlerin bu araçla doğrudan ilişkiye girmelerini sağlamak, her yönü ile tanınmaları için etkinliklerde bulunmakla kaygıları azaltılabilir. Gerçekten de öğretmenin bilgisayarı öğrendikçe, onunla pratiği arttıkça, bilgisayar kullanımında başarılı deneyim sahibi oldukça, bilgisayara ilişkin kaygılarının ve olumsuz tutumlarının azaldığı, bunun yerini ilginin aldığı, bu ilginin ise bilgisayarın kendisine ve öğrenci üzerindeki etkisine yöneldiği yurt dışında yapılan araştırmalarla saptanmış bulunmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1 Problem

Bu araştırma da İlk ve Ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin bilgisayar teknolojileri ve internet kullanım alışkanlıkları saptanmaya çalışılmakta ve eğitim aracı olarak kullandıkları bilgisayara karşı tutumları ortaya koyulmaya çalışılmaktadır.

2.2. Alt problemler

1. Öğretmenlerin eğitim ortamında bilgisayar kullanımının, öğretmene yararına ilişkin tutumlarında farklılık var mıdır?
2. Öğretmenlerin bilgisayarı sınıfta kullanımına ilişkin tutumlarında farklılık var mıdır?
3. Öğretmenlerin branş seviyeleri ile bilgisayara karşı gösterdikleri tutumları bilgisayar teknolojileri, bilgisayar programları ve internet kullanımları arasında bir farklılık var mıdır?
4. Öğretmenlerin cinsiyetlerinin bilgisayara karşı gösterdikleri tutumları, bilgisayar teknolojileri, bilgisayar programları ve internet kullanımları arasında bir farklılık var mıdır?
5. Öğretmenlerin aldıkları kurslar ile bilgisayar programlarını kullanımları arasında bir farklılık var mıdır?

2.3. Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 öğretim yılında İstanbul ilindeki Maltepe, Üsküdar ve Beylikdüzü ilçelerindeki resmi ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan 329 öğretmen oluşturmaktadır.

2.4. Sayıtlar

1. Anketi cevaplayan öğretmenlerin sorulara içtenlikle ve objektif yanıtlar verecekleri varsayılmıştır.
2. Araştırma evreninde seçilen örneklemin evreni temsil edeceği kabul edilmiştir.
3. Ulaşılan kaynakların araştırmanın kuramsal altyapısını oluşturmada yeterli olduğu varsayılmıştır.

2.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, öğretmenlerin bilgisayar teknolojileri ve internet kullanım alışkanlıkları ve eğitim aracı olarak kullandıkları bilgisayara karşı tutumlarını saptayarak değerlendirmesi ve sonuçlandırmasıyla sınırlıdır.
2. Araştırma İstanbul ilindeki seçilen okullarla sınırlıdır.

2.6. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen, uzman görüşleri alındıktan sonra gerekli düzeltmeler yapılarak uygulanan kişisel bilgi, eğitim ortamında bilgisayar kullanımı, bilgisayar programları kullanımı, internet kullanımı ve bilgisayara karşı tutum bölümlerinden oluşan ölçek kullanılmıştır. Ölçekteki kişisel bilgiler ile ilgili bölüm toplam 13 madde, eğitim ortamında bilgisayar kullanımı ile ilgili bölüm toplam 25 madde, bilgisayar programları kullanımı ile ilgili bölüm toplam 17 madde, internet kullanımı ile ilgili bölüm toplam 6 madde, bilgisayara karşı tutum ile ilgili bölüm toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Bölümler, kişisel bilgiler hariç likert tipi ölçek formatında hazırlanmıştır.

Öğretmenlere ölçek dağıtıldıktan sonra gerekli açıklamalar yapılmış, öğretmenlerin ölçekle ilgili sordukları sorular cevaplanmıştır. Öğretmenler ölçekleri doldurarak aynı gün içerisinde teslim etmişlerdir.

2.7. Verilerin analizi

Ölçek formu uygulanmasıyla elde edilen veriler kodlanarak bilgisayara işlenmiş ve bazı istatistiksel tekniklerden yararlanılmıştır. Anketin birinci bölümünde yer alan kişisel ilgilere ilişkin maddelerin frekans dağılımları çıkarılmış ve yüzdeler hesaplanmıştır.

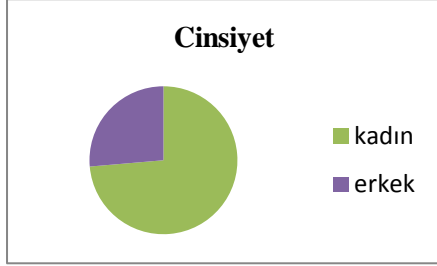
Anketin üçüncü bölümündeki öğretmenlerin eğitim ortamında bilgisayar programlarını kullanımlarına ilişkin maddelerin önce frekans dağılımları yapılmış ve yüzdeler hesaplanmıştır. Kurs alan ile almayan öğretmenlerin görüşleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla kaykare tekniği kullanılmıştır.

Anketin ikinci ve dördüncü bölümlerinde yer alan, eğitim ortamında bilgisayar kullanımı ve bilgisayar kullanımına karşı gösterdikleri tutumlarını belirlemek amacıyla likert tipi tutum ölçeği kullanılmış ve beş seçeneqli olarak hazırlanmıştır. Tutum derecelerini ve bilgisayar kullanımlarını belirlemek için kesinlikle katılıyorum seçeneği beş, katılıyorum seçeneği 4, kararsızım seçeneği 3, katılmıyorum seçeneği 2, kesinlikle katılmıyorum seçeneği 1 puanla değerlendirilmiş; her olumsuz ifade için de bunun tam tersi değerlendirme işlemi gerçekleştirilmiştir. Kurs alan ile almayan, branşlardaki farklılık, cinsiyetlerdeki farklılık ve kıdem yıllarındaki farklılık olan öğretmenlerin tutumları ve eğitim ortamında bilgisayar kullanımı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla aritmetik

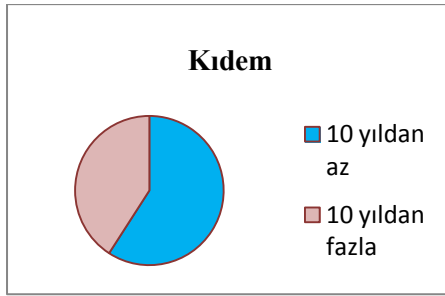
ortalama, standart sapma ve “t” testi kullanılmıştır. Önce her maddenin bu farklılıklara göre aritmetik ortalamaları bulunmuştur. Sonra her alt grubu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamalarının ortalaması ve standart sapması bulunarak “t” testi uygulanmış, sonuçların anlamlı olup olmadığı belirtilmiştir. Böylece, her alt grubun aritmetik ortalaması ve “t” testi sonucu bulunmuştur. Yorumlar yapılırken önce her alt grubun aritmetik ortalaması ve “t” testi sonucuna bakılarak değerlendirilmiş ve önemli görülen maddeler açıklanmıştır.

3. BULGULAR

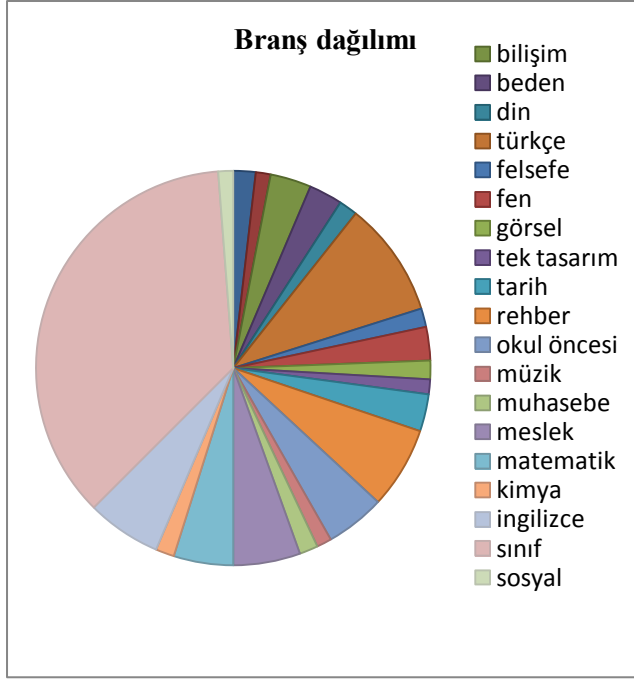
Ölçekteki demografik verilerden çıkarılan yüzdeler doğrultusunda ölçeği dolduran örneklemin büyük bir çoğunluğunun kadın olduğu görülmektedir. Ölçeği yanıtlayan bayan öğretmen sayısı 243 iken erkek sayısı 86’dır.

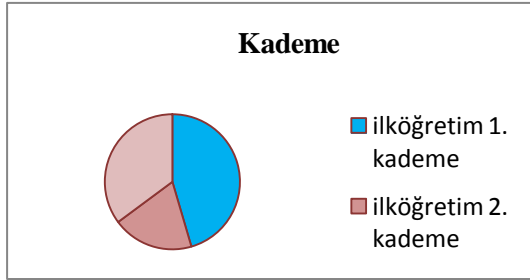
Ölçeği cevaplayan öğretmenlerin kıdem yıllarına bakıldığında, kıdemleri 10 yıldan az olan 195 öğretmen, 10 yıldan fazla olan 134 öğretmen bulunmaktadır.

Ölçeği cevaplayan öğretmenlerin branş dağılımları yapıldığında, Coğrafya Dersi 6 öğretmen, Biyoloji Dersi 4 öğretmen, Bilişim Dersi 11 öğretmen, Beden Eğitimi Dersi 9 öğretmen, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 5 öğretmen, Türkçe Dersi 31 öğretmen, Felsefe Dersi 5 öğretmen, Fen ve Teknoloji Dersi 9 öğretmen, Görsel Sanatlar Dersi 5 öğretmen, Teknoloji Tasarım Dersi 4 öğretmen, Tarih Dersi 10 öğretmen, Rehberlik ve Danışmanlık 22 öğretmen, Okul Öncesi 16 öğretmen, Müzik Dersi 4 öğretmen, Muhasebe Dersi, 5 öğretmen, Meslek Dersleri 18 öğretmen, Matematik Dersi 16 öğretmen, Kimya Dersi 5 öğretmen, İngilizce Dersi 20 öğretmen, Sınıf Öğretmenliği 119 öğretmen, Sosyal Bilgiler Dersi 4 öğretmen görülmektedir.

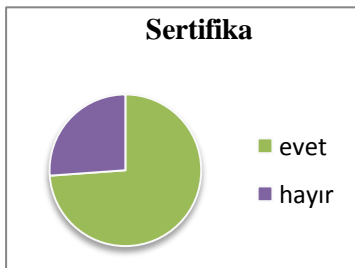
Öğretmenlerin girdikleri kademelerin frekans dağılımları yapıldığında İlköğretim 1. Kademedede 150 öğretmen, İlköğretim 2. Kademedede 64 öğretmen ve Ortaöğretim seviyesinde 15 öğretmen çalışmaya katılmıştır.

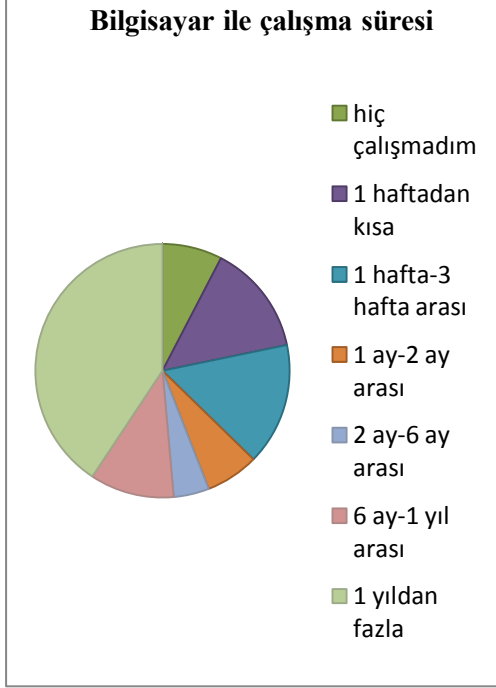
Ölçeği dolduran öğretmenlerin daha önce bilgisayar dersi alma durumlarına bakıldığında 290 öğretmenin ders aldığı, 39 öğretmenin ise daha önce herhangi bir bilgisayar dersine katılmadığı görülmektedir.

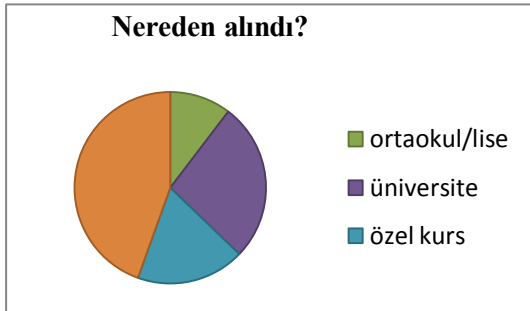
Ölçeği dolduran öğretmenlerin katıldıkları bilgisayar kursları ile ilgili sertifika alma durumları incelendiğinde, sertifikası olan 243, sertifikası olmayan 86 öğretmene rastlanmaktadır.

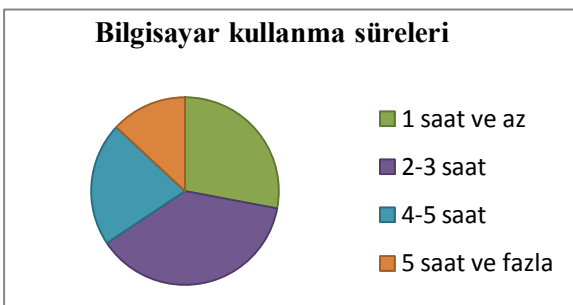
Çalışmada öğretmenlerin bilgisayar ile çalışma süreleri sorulduğunda ise, 27 öğretmenin bilgisayar ile hiç çalışmadığı, 50 öğretmenin bir haftadan daha kısa süre çalıştığı, 55 öğretmenin bir hafta ile üç hafta arası çalıştığı, 24 öğretmenin bir ay ile iki ay arası çalıştığı, 16 öğretmenin iki ay ile altı ay arası çalıştığı, 38 öğretmenin altı ay ile bir yıl arası çalıştığı, 144 öğretmenin ise bir yıldan fazla çalıştığı görülmektedir.

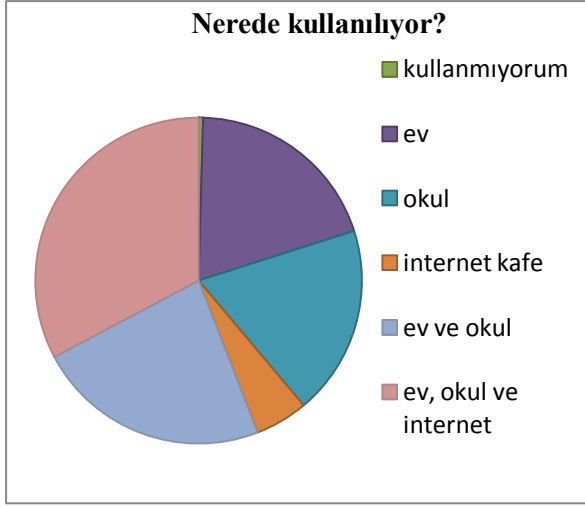
Çalışmaya katılan öğretmenlerin bilgisayar dersini nereden aldıkları sorulduğunda ise 34 öğretmenin bu dersi ortaokul ve lise yıllarında aldıkları, 88 öğretmenin üniversite yıllarında aldıkları, 60 öğretmenin özel bir kurs vasıtası ile aldıkları görülmektedir.

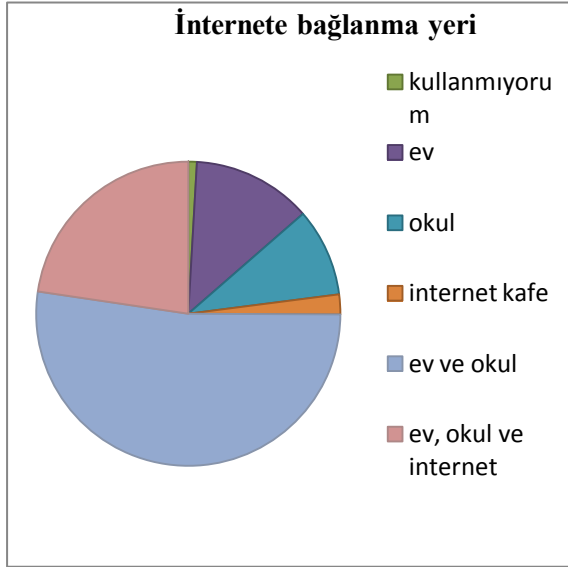
Çalışmaya katılan öğretmenlerin bilgisayarını günlük kullanma süreleri sorulduğunda ise, 92 öğretmenin bir saat veya daha az, 124 öğretmenin günde iki-üç saat, 70 öğretmenin günde dört- beş saat, 43 öğretmenin ise beş saat ve daha fazla çalıştığı görülmektedir.

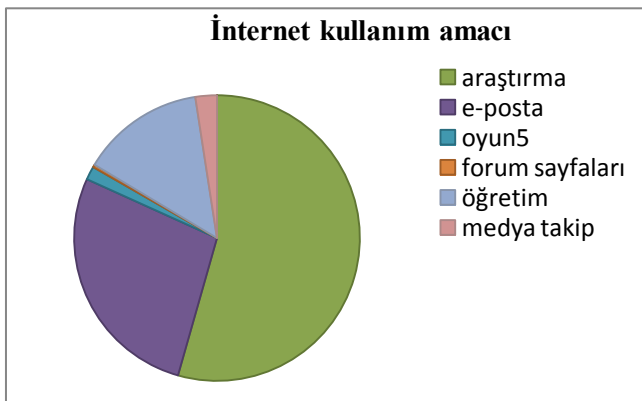
Çalışmaya katılan öğretmenlerin bilgisayar kullanım yerleri sorulduğunda ise, 45 öğretmenin sadece evde, 43 öğretmenin sadece okulda, 12 öğretmenin internet kafede çalıştığı, 153 öğretmenin ev ve okulda, 75 öğretmenin ev, okul ve internet kafede çalıştığı görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin internete bağlanma yerleri sorulduğunda ise, 3 öğretmenin internet kullanmadığı, 42 öğretmenin ev ortamında, 131 öğretmenin okul ortamında, 7 öğretmenin internet kafede, 173 öğretmenin ev ve okul ortamında, 73 öğretmenin ev, okul ortamı ve internet kafede bağlandıkları görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenlere internet kullanım amaçları sorulduğunda ise, 179 öğretmenin araştırma amaçlı kullandığı, 90 öğretmenin e-postalarını kontrol etmek amaçlı kullandığı, 5 öğretmenin oyun amaçlı kullandığı, 46 öğretmenin öğretim amaçlı kullandığı, 8 öğretmenin medyayı takip etmek amaçlı kullandığı, 1 öğretmenin de forum sayfalarına yorum yazmak amacı ile kullandığı görülmektedir.

4. YORUM VE TARTIŞMA

Ölçekte elde verilere gerekli istatistiksel testler uygulandığında öğretmenlerin bilgisayara karşı genel tutumlarının olumlu çıktığı görülmektedir. Sadece bir kaç maddede göze çarpan bazı olumsuzluklar vardır. Bu maddeler de, öğretmen memnuniyetlerinin yüzdeleri verilerek açıklanmıştır. Bu maddelerle ilgili olarak;

Öğretmenlerin yeni bir problem durumu karşısında “Bilgisayar kullanarak çalışmam gerekse genel olarak bu konuda kendimi mutlu hissederim” maddesi ile ilgili ilköğretim birinci kademe öğretmenleri olumsuz tutum göstermiştir ve memnuniyetsizliklerini katılmıyorum olarak belirtmişlerdir.

“Bilgisayar kursları almak için bir zahmete girmem” maddesi ile ilgili cevap veren katılımcılardan bayan öğretmenlerin %35’i bu maddeyi kabul etmiş ve zahmete girmediklerini belirtmiştir.

“Bir bilgisayar dili öğrenme” konusunda da ilköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu olumsuz tutum geliştirmişlerdir ve katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

“Bilgisayar dersi alıp başarının artacağı” yönünde ise tüm brans öğretmenleri genel anlamda kararsız kalmışlardır.

“Bilgisayarla mümkün olduğunca çok çalışma yapmakla” ilgili maddede erkek öğretmenlerin %50 si olumsuz yaklaşmışlar ve bu ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu oran bayan öğretmenlerde ise %20’ye düşmektedir. Yine bu soruya ilköğretim 2. Kademe ve ortaöğretim öğretmenleri katılmadıklarını ve çok çalışma yapmak zorunda olmadıklarını belirtmişlerdir.

“Bilgisayar terimlerine hakim olma konusunda” ise ilköğretim 1. Kademe öğretmenleri %40, İlköğretim 2. Kademe öğretmenleri %44 ve ortaöğretim öğretmenleri %34 oranında olumsuz geri bildirim vermiş ve katılmadıklarını belirtmişlerdir. Geri kalan büyük bir çoğunluk ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin eğitim ortamı ve program kullanımı ile ilgili kısımlarda ise verdikleri cevaplardan genel anlamda bilgisayar programlarına hakim oldukları, eğitim ortamında bilgisayar kullandıkları ve okulun altyapısının da buna izin verdiği yönünde olumlu görüşleri bulunmaktadır. Yine birkaç maddede göze çarpan bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bu maddeler ile ilgili olarak öğretmenlerin verdikleri cevapların yüzdeleri bulunarak daha ayrıntılı bir inceleme yapılmıştır. Bu maddeler;

“Bilgisayar destekli eğitim ile öğrenciler diğer yöntem ve tekniklere göre daha az öğrenirler” maddesi ile ilgili erkek öğretmenlerin %29’u katılmazken %23’ü ise kesinlikle katılmaktadır. Bayanlarda ise bu oran % 40 ile katılmıyorum şeklindedir.

“Bilgisayarın etkili bir öğretim aracı olarak kullanıldığına” dair madde de ise İlköğretim birinci kademe öğretmenleri arasında %70 katılım varken %20 oranında katılmıyorum cevabı çıkmıştır.

“Bilgisayarın başından hemen kalkmak isterim” maddesi ile ilgili çıkan sonuçlarda ise erkek öğretmenlerin %40’ı bu maddeyi desteklemekte, bayan öğretmenlerin ise %40’ı bu maddeyi desteklememektedir. Sınıf kademelerinde ise göze çarpan bir farklılık yoktur.

“Okulumuzun altyapısı gelişen teknolojilere uyacak şekilde planlanmıştır” maddesi ile ilgili olarak ilköğretim 1. kademe öğretmenlerinin %20’si bu soruya katılmadıklarını ve istedikleri zaman teknolojik araçlara ulaşamadıklarını bildirmişlerdir. %60 oranında ise olumlu bir geri bildirim vardır.

“Okulda herkesin internet üzerinden bilgiye ulaşmasını sağlayan ortam bulunmaktadır” maddesi ile ilgili % 60 oranında bayan öğretmenlerden olumlu cevap gelmesine rağmen %26 oranında ise katılmıyorum yönünde cevap alınmıştır. Erkek öğretmenlerde de yine aynı şekilde % 22 oranında olumsuz cevap varken % 70 oranında olumlu geri bildirim alınmıştır. Ayrıca ilköğretim 1. ve 2. kademe öğretmenleri bu maddeye % 25 oranında olumsuz cevap vermişlerdir.

Ölçeğimizde yer alan “Kütüphanede bulunan internete bağlı bilgisayar sayısı memnun edici yönündedir” maddesi ile ilgili bayan öğretmenlerimizin %43 ü olumsuz, erkek öğretmenlerimizin de %42 si olumsuz geri bildirim vermişlerdir. İlköğretim 1.- 2. Kademe ve

Ortaöğretimde de yer alan öğretmenler bu madde için %45 oranında olumsuz geri bildirim vermiştir.

Ölçeğimizde yer alan program kullanımı ile ilgili öğretmenlerimiz çok fazla olumlu geri bildirim vermemiştir. Program kullanımı konusunda ciddi sıkıntılar olduğu, cevap yüzdeleri ortaya çıkarıldığında daha ayrıntılı görülmektedir.

Tablo 1: Program kullanımı koşunda elde edilen yüzdeler

Madde	Çok yetersiz (%)	Yetersiz (%)	Orta düzeyde yeterli (%)	Yeterli (%)	Çok yeterli (%)
Word Programı kullanımı					
Bir doküman oluşturabilir veya açabilirim.	K:19 E: 30	K:16 E:9	K:23 E:16	K:25 E:21	K:16 E:24
Kes, kopyala, yapıştır gibi basit komutları kullanabilirim.	K:13 E: 29	K:8 E:8	K:20 E:8	K:27 E:18	K:34 E:37
Koyu, italik, altı çizgili, yazı karakteri değiştirme, yazı rengini değiştirme gibi basit formatlama işlemlerini yapabilirim.	K:12 E: 20	K:7 E:13	K:16 E:13	K:30 E:19	K:36 E:37
Nesne ekleme, nesne boyutunu değiştirme ve nesnenin yerini değiştirme gibi biraz daha karmaşık işlemleri yapabilirim.	K:14 E: 31	K:14 E:8	K:17 E:15	K:26 E:17	K:30 E:30
Excel Programı Kullanımı					
Bir tablo işlemci dosyasını veritabanıyla birleştirebilirim	K:20 E: 28	K:22 E:22	K:21 E:15	K:22 E:16	K:15 E:20
Bir çalışma sayfası oluşturabilir veya açabilirim	K:21 E: 28	K:21E:16	K:21 E:10	K:19E:20	K:18 E:25
Grafik eklemek veya satır yada sütunların boyutunu değiştirmek suretiyle çalışma sayfasının formatını değiştirebilirim.	K:19 E: 30	K:26 E:17	K:20 E:7	K:19E:23	K:16 E:23
Formüller ve ileri seviyede düzeltme işlevlerini kullanabilirim	K:23 E: 29	K:28 E:21	K:25 E:17	K:13 E:16	K:11 E:17
Powerpoint Programı Kullanımı					
Powerpoint gibi bir program kullanarak basit bir sunum hazırlayabilirim.	K:18 E: 23	K:23 E:20	K:25 E:20	K:19 E:15	K:17 E:23
İşletim Sistemleri					
Bir işletim sistemini (Windows 95/98/XP/Mac /OS vb.) etkin bir şekilde kullanabilirim.	K:20 E: 33	K:18 E:9	K:24 E:16	K:24 E:22	K:14 E:20
Birden fazla işletim sistemini etkin olarak kullanabilirim	K:21 E: 35	K:24 E:10	K:23 E:16	K:20 E:26	K:12 E:13
İki veya daha fazla pencere veya program arasında çalışabilme gibi çoklu görevleri anlayabiliyorum.	K:22 E: 31	K:20 E:14	K:28 E:16	K:20 E:24	K:11 E:15
Bir komutu yerine getirmek için bir,	K:20 E: 32	K:18 E:13	K:27 E:18	K:22 E:20	K:13E:17

iki veya daha fazla tuşa basma gibi kısa yol tuşlarını nasıl kullanacağınızı biliyorum.					
Masaüstünü (desktop) nasıl kuracağımı ve tanımlayacağımı biliyorum.	K:19 E: 35	K:20 E:7	K:27 E:20	K:21 E:17	K:13 E:22
Eğitim Yazılımları					
Öğretim için öğretim materyali yoluyla rehberlik eden ve yönlendiren bire-bir öğretim programları kullanabilirim.	K:15 E: 32	K:23 E:12	K:30 E:20	K:21 E:20	K:11 E:16
Öğretim için video oyunlar gibi gerçek hayatı benzeştiren benzeşim (simulasyon) programları kullanabilirim.	K:13 E: 10	K:23 E:14	K:29 E:23	K:22 E:37	K:13 E:16
Öğretim için soru sorup dönüt sağlayan alıştıırma-uygulama programları kullanabilirim	K:22 E: 35	K:18 E:6	K:28 E:24	K:19 E:21	K:12 E:15
İnternet Kullanım					
İnternette bilgisayar kullanımına yönelik siteleri, forumları ve haber gruplarını takip ederim	K:10 E: 10	K:19 E:8	K:29 E:28	K:26 E:38	K:16 E:16
Karşılaştığım problemlerin çözümlerini internette bulmaya çalışırım.	K:12 E: 20	K:16 E:7	K:22 E:19	K:31 E:35	K:18 E:21
İnternette bilgi kaynaklarına ulaşmada zorluk çekmiyorum	K:6 E: 6	K:12 E:8	K:20 E:23	K:39 E:41	K:22 E:22
Planlama ve ders materyali hazırlamada internette faydalaniyorum	K:4 E: 6	K:12 E:9	K:21 E:14	K:40 E:47	K:23 E:24
Sık kullanılanların nasıl oluşturulduğunu ve bunları kullanmayı biliyorum	K:15 E: 22	K:14 E:10	K:19 E:17	K:31 E:28	K:22 E:23
Göz Gezdirici (Browser – İnternet Explorer) seçeneklerinizi değiştirebilirim	K:8 E:9	K:19 E:12	K:29 E:18	K:26 E:40	K:18 E:21

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçları, öğretmenlerimizin bilgisayar kullanımına yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Buradan teknolojinin sınıflardaki uygulayıcısı olacak ve öğrencileri bilgisayarlı geleceğe hazırlayacak öğretmenlerin bilgisayara yönelik tutumun geliştirilmesine gerek olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Öğretmenlerimizin bilgisayara yönelik tutumlarının cinsiyetlerine, branşlarına, sınıf seviyelerine, daha önce aldıkları bilgisayar kurslarına, bilgisayarı kullanma sürelerine, öğretmenlerin derslerde bilgisayar kullanmasına, bilgisayar erişim koşullarına, bilgisayar kullanma sıklıklarına, bilgisayar kullanmalarına ve deneyimlerine göre incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu

durum incelenen değişkenlerin öğretmenlerin bilgisayara yönelik tutumları üzerinde etkisinin olmadığını düşündürmektedir.

Yapılan çalışmalar bilgisayara yönelik tutumun cinsiyete göre değişmediğini destekler niteliktedir

(Güler ve Sağlam, 2002; Deniz, 2000; Hunt and Bohlin, 1993). Ancak tutumun diğer değişkenlere göre de değişmemesi tutumu etkileyen başka faktörlerin olduğunu düşündürebilir (Githua ve Mwangi, 2003). Bu nedenle bilgisayara yönelik tutum, bilgisayara yönelik öz-yeterlik inancı gibi başka faktörler bakımından yeniden araştırılabilir.

Yenice (2003), bilgisayar destekli fen bilgisi öğretiminin öğrencilerin fen ve bilgisayar tutumlarına etkisini inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin bilgisayara yönelik tutumlarının daha yüksek olmasını lisede aldıkları yoğun bilgisayar eğitimi ile açıklamıştır. Ashton (1984) eğitim programlarının geleceğin öğretmenlerine dersin içeriği ve yöntemden fazlasını sunması gerektiğini söylemektedir. Bu nedenle programlardaki bilgisayara yönelik derslerin etkinliğinin arttırılması bilgisayara yönelik tutumun geliştirilmesi bakımından önemli olacaktır.

Öğretmenler, sınıflarında bilgisayar kullanımı konusundaki endişelerini, yeterli bilgisayar olmaması, bilgisayar programlarına tam hakim olunmaması ve öğretmenlerin bu konuda yeterince eğitilmemiş olması olarak belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, bu konuda başka ülkelerde yapılan çalışmalar ile benzerlikler göstermektedir. Diğer gelişmekte olan ülkelerdeki gibi, malzeme yetersizliği en önemli problem olarak belirtilmektedir. Aynı şekilde, diğer ülkelerdeki gibi, öğretmen eğitimi Türkiye'de de en önemli problemlerden birisi olarak görülmektedir.

Türkiye'nin öğretmenlerinin okullarda teknolojiyi kabullenmeleri konusunda daha avantajlı olduğu söylenebilir. Araştırmacılar, iyi bir şekilde organize edilmesi durumunda, teknolojinin okullarda kullanımının eğitim kalitesini arttıracasına inanmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, iyi organize olmak için, öncelikle, öğretmenler okullarda bilgisayarların kullanımı konusunda yeterince eğitilmelidirler. Ayrıca okullar eğitim teknolojileri ve bunu destekleyen öğretmenler konusunda yeterince organize olmalıdırlar. Bu destek teknik destek personeli, ilgili eğitim yazılımları ve eğitim uzmanları olarak adlandırılabilir.

Araştırmanın sonucuna göre, öğretmenler için aşağıdaki öneriler sunulabilir

(a) Öğretmenler sınıflarında bilgisayarları nasıl kullanacakları konusunda yeterince desteklenmeli ve eğitilmelidirler,

(b) Okullar, eğitim teknolojileri konusunda uzman kişiler tarafından desteklenmelidir.

(c) Öğretim programları sınıflarda bilgisayarların kullanılması konusunda yeterince esneklik sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

(d) Öğretmenlerin bilgisayarlar konusunda hizmet içi eğitimlerle desteklenmelerinin yanı sıra, öğretmenlerin sürekli olarak eğitimlerinin sağlanması amacıyla İnternet kullanılmalıdır. Bu amaçla piyasadaki teknolojiler kullanılarak öğretmenlerin sürekli iletişimlerinin sağlanacağı sanal topluluklar oluşturulabilir. Bu yolla öğretmenler kendi pratiklerini ve deneyimlerini okullarından ayrılmadan diğer meslektaşları ile paylaşabilirler.

(e) Öğretmenler ve hatta öğrenciler ve aileler için her zaman ve her yerde kullanılabilir elektronik destek sistemleri kurularak bu kişilerin elektronik olarak erişebilecekleri zengin kaynaklar oluşturulabilir. Bu sistemler sayesinde bu kişiler birçok projeye, öğrenme modellerine, videoya, ders planlarına ve diğer birçok eğitim alanını destekleyici malzemeye ulaşabilirler.

KAYNAKÇA

Akkoyunlu, B., Kurbanoglu S. (2003). *Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve bilgisayar öz-yeterlilik algıları üzerine bir çalışma*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24, s.1-10.

Ashton, P. (1984). *Teacher efficacy: A motivational paradigm for effective teacher education*. *Journal of Teacher Education, Eğitim Fakültesi Dergisi* (H.U. Journal of Education). 30 (2006) 130-139

(CERI) *Centre for Educational Research and Innovation ,New Information TechnologiesParis: Organisation for Economic Co-operation and Development, s.73, 1986*

Deniz, L., (2000). *Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Yaşantıları Ve Bilgisayar Tutumları*, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 12, 135-166.

Gerçek, C. ; Köseoğlu, P. ; Yılmaz, M. ve Soran, H. (2006). *Öğretmen adaylarının bilgisayar kullanımına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30

Githua, B. N., Mwangi, J. G., (2003). *Students' mathematics selfconcept and motivation to learn mathematics*, *Irri.l. EducarionalDevelopment*, 23,487-499.

Gürol, M. (1999) *Eğitim Aracı Olarak Bilgisayara İlişkin Öğretmen Görüş ve Tutumları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.60

Güler, H., Sağlam, N., (2002). *Biyoloji Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretimin Ve Çalışma Yapraklarının Öğrencilerin Başarısı Ve Bilgisayara Yönelik Tutumlarına Etkileri*, H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 23, 117-123.

Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi, 2009

Hızal, A. (1999) *Programlı Öğretim Yönteminin Etkenliği: Karşılaştırmalı-Uygulamalı Araştırma*, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını No:117, s.111, Ankara

Hunt, N. P., Bohlin, R., M., (1993). *Teacher Education Student' Attitudes Toward Using Computers*, *J. Research on Computing in Education*, 25 (4),487-497.

İpek, İ. (2002) *Bilgisayarla Öğretim (Tasarım, Geliştirme ve Yöntemler)*Ankara: Tıp-Teknik Yayıncılık, s. 1-16

Köksal A. (1988), Eğitimde Bilgisayar ve Bilgisayar Destekli Öğretim Alanında Avrupa Deneyim İstanbul:V.Türkiye Bilgisayar Kongresi, 6-8 Haziran 1.s.57-65

Misch R.(1970). *Marion,Computers In The Classroom*,New York, s. 70 Macmillan & Co.Ltd.

Şafak E.(1999), *Bilgisayar Destekli Eğitim Veren İlköğretim Okullarının Birinci Kademe Okur Yazarlığı Kurs Programının Üçüncü Sınıflarda Uygulanabilirlik Derecesine İlişkin Bir Deneme*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.23

Sheppard, J. A. (1993). *Productivity loss in performance groups: A motivational analysis*. *Psychological Bulletin*, 113, s. 16

Temel Eğitim Programında Bilgi Teknolojisi Sınıflarının Etki Araştırması, Ankara, 2004

Varış, F.(1985) *Türkiye'de Lisans-Üstü Eğitim: Pozitif Bilimlerin Temel ve Uygulamalı Alanlarında*, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları 23, s.12, Ankara

Yenice, N., (2003). *Bilgisayar Destekli Fen Bilgisi Öğretiminin Öğrencilerin Fen ve Bilgisayar Tutumlarına Etkisi*, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, October, 2(4).

Wozney, L., Venkatesh, V. ve Abrami, C. P. (2006). *Implementing computer technologies: teacher's perceptions and practices*. *Journal of Technology and Teacher Education* 14(1), 173-207.